

Sygnatura akt II Ca 1685/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Czernecka
Sędziowie:	SO Katarzyna Oleksiak SR del. Paweł Styrna (sprawozdawca)

Protokolant: sekr. sądowy Dominik Kulesza

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2018 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa G. L.

przeciwko P. L., S. S. (1), M. S. (1), M. S. (2), E. S., T. S.

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Myślenicach

z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygnatura akt I C 344/14

1. oddala apelację;
2. zasądza od powódki na rzecz pozwanych P. L. i T. S. kwoty po 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Katarzyna Oleksiak SSO Joanna Czernecka SSR del. Paweł Styrna

Sygn. akt II Ca 1685/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił powództwo o ustalenie (pkt I) i orzekł, że powódka ponosi koszty postępowania w całości pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt II).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd wynikało, że w księdze wieczystej nr (...), w dziale I-O wpisana jest dz.(...), położona w M.. Własność w dziale II wpisana jest na rzecz G. L., córki J. i W.. W dziale III-cim ujawniona jest m.in. służebność przejazdu i przechodu pasem o szer. 3 m w miejscu wyznaczonym na mapie sytuacyjnej nr (...) – przez działki nr (...).

W księdze wieczystej nr (...), w dziale I-O wpisana jest dz. (...). Własność w dziale II wpisana jest na rzecz P. L., syna M. i H.(PESEL (...)). W dziale I-Sp ujawniona jest służebność przejazdu i przechodu pasem o szerokości 3 m w miejscu wyznaczonym na mapie sytuacyjnej nr (...) przez działki (...), dla każdorazowych właścicieli i posiadaczy działki nr (...).

W księdze wieczystej nr (...), w dziale I-O wpisana jest m.in. dz. (...) Własność w dziale II wpisana jest na rzecz D. i S. małżonków S.. Spadkobiercami D. S. są S. S. (1), E. S., M. S. (1), M. S. (2) oraz T. S..

Służebność ujawniona w dziale III księgi wieczystej nr (...) wykonywana była jedynie w zakresie przechodu, przejazdu motocyklami oraz wózkiem. Uprawnieni nie korzystali ze służebności w zakresie przejazdu samochodami. Uprawnieni dojeżdżali do swojej nieruchomości po dz. (...), ujawnionej w księdze wieczystej nr (...).

Ustalenia Sąd poczynił w oparciu o dowody z dokumentów, w tym zwłaszcza odpisy z ksiąg wieczystych nieruchomości władnącej i obciążonej, zeznania świadków i stron.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, albowiem powódka nie posiada interesu prawnego w domaganiu się uzyskania ochrony prawnej w trybie art. 189 k.p.c. gdyż przysługuje jej roszczenie z art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Jeżeli bowiem mimo wygaszenia służebności, pozwany wciąż chce i korzysta z nieruchomości powódki, to powódce przysługuje roszczenie o ochronę własności (art. 222 § 2 k.c.) a nie roszczenie o ustalenie po to, aby „uzmysłowić” pozwanym, że służebności nie ma. W zakresie żądania ewentualnego, Sąd oddalając powództwo oparł się na art. 291 k.c. i wywiódł, że można żądać zmiany treści służebności, ale zmiany te powinny obejmować tylko nieruchomość władnącą i obciążoną. Uwzględnienie żądania ewentualnego prowadziłyby, więc do naruszenia art. 291 k.c. Sąd wskazał ponadto, iż w jego ocenie nie powstała także żadna ważna przyczyna gospodarcza, która uzasadniałaby zmianę treści służebności w trybie powołanego przepisu. Zdaniem Sądu, zmiana ta nie może być uzasadniona wyłącznie osobistą korzyścią właściciela, a tak niewątpliwie byłoby w tym wypadku. O kosztach Sąd orzekł na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c.

W apelacji od wyroku w części oddalającej powództwo ewentualne, a także w zakresie, w jakim Sąd obciążył powódkę kosztami postępowania powództwa ewentualnego, powódka zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 291 kc przez niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że zmiana treści służebności drogi koniecznej nie może polegać na częściowym przeniesieniu szlaku drożnego z działki dotychczas obciążonej na sąsiednią, będącą własnością osób trzecich i niewchodzącą w skład tej samej nieruchomości, podczas gdy zdaniem skarżącej na mocy cyt. przepisu zmiana taka jest dopuszczalna. Nadto zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 233 §1 kpc przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego na skutek przyjęcia przez Sąd, że nie powstała ważna przyczyna gospodarcza uzasadniająca zmianę treści służebności drogi koniecznej, a to z uwagi na przyjęcie, że zmiana ta jest uzasadniona wyłącznie korzyścią osobistą właściciela nieruchomości obciążonej, podczas gdy z okoliczności faktycznych sprawy wynika, że zmiana ta jest uzasadniona ważną potrzebą gospodarczą obiektywnie istniejącą po stronie nieruchomości obciążonej, co też wynika wprost z zebranego w sprawie materiału dowodowego. Wskazując na powyższe apelująca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku przez orzeczenie zmiany treści służebności gruntowej przejazdu, przechodu i przegonu pasem o szer. 3m obciążających działkę nr (...), ustanowionej na rzecz działki nr (...), w ten sposób, że służebność ta będzie przebiegała od strony ul. (...) po wschodniej stronie działki nr (...) pasem o szer. 4m do granicy z działką nr (...), a następnie działką nr (...) wzdłuż granicy z działką nr (...) w kierunku północnym pasem o szer. 3m do działki nr (...), nadto zasądzenia od pozwanych zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany P. L. domagał się jej oddalenia i zasądzenia od powódki kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego, a to art. 291 kc. W tym zakresie przypomnieć należy, że zgodnie z powołanym przepisem, jeżeli po ustanowieniu służebności gruntowej powstanie ważna potrzeba gospodarcza, właściciel nieruchomości obciążonej może żądać za wynagrodzeniem zmiany treści lub sposobu wykonywania służebności, chyba że żądana zmiana przyniosłaby niewspółmierny uszczerbek nieruchomości władnącej. Z treści cytowanego przepisu wynika jednoznacznie, że przewiduje on możliwość jedynie modyfikacji już istniejącego ograniczonego prawa rzeczowego, jaką jest służebność gruntowa, po przez korektę treści tego prawa lub sposobu jego wykonywania. W zakresie tego przepisu nie mieści się, więc kreowanie nowego ograniczanego prawa rzeczowego, czy to na nieruchomości już obciążonej, czy też na innych nieruchomościach. Artykuł 291 kc, nie uprawnia, więc właściciela nieruchomości władnącej lub też właściciela nieruchomości obciążanej, do żądania takiej zmiany treści już istniejącego prawa lub sposobu jego realizacji, która wykraczałoby po za zakres terytorialny nieruchomości, których dotyczy istniejące prawo rzeczowe. Modyfikacja tej reguły jest dopuszczalna tylko w przypadku obciążenia służebnością „łącznie” kilku nieruchomości. Jak bowiem zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 marca 1969 r. III CRN 464/68, „gdy służebność gruntowa przechodu, przejazdu i przegonu obciąża kilka nieruchomości, właściciel takiej nieruchomości może na podstawie art. 291 k.c. żądać za wynagrodzeniem zmiany sposobu wykonywania służebności nie tylko na własnej nieruchomości, ale także - jeśli zmiana ta tego wymaga - na innej nieruchomości, chyba, że przyniosłoby to niewspółmierny jej uszczerbek”. Możliwość tak istnieje więc tylko wówczas, gdy służebność gruntowa obciąża łącznie kilka nieruchomości, a sposób wykonywania służebności na jednej nieruchomości jest integralnie i funkcjonalnie związany ze sposobem wykonywania tej służebności na nieruchomości sąsiedniej. Możliwość taka ma, więc zastosowanie do tych służebności drogi koniecznej, które przebiegają łącznie przez kilka nieruchomości, a zmiana treści lub sposobu wykonywania służebności tylko na jednej nieruchomości, bez jednoczesnej odpowiedniej zmiany na innych współobciążonych nieruchomościach, spowodowałoby w praktyce pozbawienie realnej możliwości korzystanie ze służebności przez właścicieli nieruchomości władnącej. Podobna sytuacja dotyczy oczywiście służebności przesyłu, które ze swej istoty obciążają łącznie szereg nieruchomości, na całej długości swojego przebiegu.

Poza opisanym wyjątkiem współobciążenia kilku nieruchomości służebnością gruntową, Sąd rozpoznając sprawę o zmianę treści lub sposobu wykonywania służebności (art. 291 k.c.), nie może bez zgody wszystkich stron obciążyć służebnością innej nieruchomości niż obciążona, oznaczałoby to, bowiem więcej niż zmianę treści lub sposobu wykonywania służebności, a w niektórych wypadkach nawet i jej zniesienie. Do takiego zaś wyniku nie upoważnia wykładnia art. 291 k.c., chyba oczywiście, że służebność gruntowa przechodu, przejazdu i przegonu obciąża łącznie kilka nieruchomości, co już wyjaśniono.

W niniejszej zaś sprawie, powódka domagając się zmiany treści oraz sposobu wykonywania służebności drogi koniecznej, obciążającej dotychczas wyłącznie nieruchomości objętą księgą wieczysta (...) oznaczoną, jako działka (...), żądała współobciążenia służebnością nieruchomości objętej (...) oznaczonej, jako działka (...), która to nieruchomość do tej pory nie było obciążona żadną służebnością gruntową na rzecz nieruchomości władnącej objętej księgą wieczystą (...). W istocie, więc żądanie powódki zmierzało do ustanowienia nowej służebności gruntowej zarówno, co do przedmiotu, na której służebność miałyby być wykonywana, jej treści jak i sposobu wykonywania, co wykracza po za dyspozycje art. 291 kc. Tak więc wykładnia powołanego przepisu przedstawiona przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 kwietnia 2018r. była prawidłowa, co wyklucza uwzględnienie zarzutu podniesionego w apelacji, naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art., 291 kc przez Sąd I Instancji.

Powyzsza konstatacja w wystarczającym stopniu uzasadnia oddalenie powództwa, opartego na dyspozycji art. 291 kc, a w konsekwencji oddalenie apelacji opartej na zarzucie niewłaściwej wykładni powołanego przepisu. Dla porządku jednakże należy odnieść się o drugiego z przytoczonych w pisemnej apelacji zarzutów, a więc zarzutu naruszenia art. 233 kpc, polegającej, jak wskazała apelująca, na braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i uznanie, że nie powstała ważna przyczyna gospodarcza uzasadniająca zmianę treści służebności drogi koniecznej. W tym zakresie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 233 § 1 kpc sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądownictwa, a

więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego, przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału. Tylko, więc ocena rażąco błędna lub oczywiście sprzeczna z treścią materiału dowodowego, nieodpowiadająca zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, może czynić usprawiedliwionym zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc. Fakt zaś, że na podstawie zgromadzonych dowodów, można by także wysnuć odmienne wnioski, czy to, co do faktu czy co do skutków prawnych, nie stanowi samo w sobie, okoliczności świadczącej o przekroczeniu przez Sąd meriti granic swobodnej oceny dowodów. W niniejszej zaś sprawie Sąd Rejonowy dokonując oceny zebranego materiału dowodowego, w sposób kompetentny odniósł się do poszczególnych dowodów, w tym dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków, a wnioski, jakie wysnuł z przeprowadzonego postępowania dowodowego w pełni potwierdzają końcową konstatację, w myśl której „zmiana treści służebności, której domaga się powódka nie jest uzasadniona żadną ważną przyczyną gospodarczą”. Nadto zauważyć należy, że już w dacie ustanowienia służebności gruntowej w 1970r. w związku z podziałem nieruchomości, została ustanowiona służebność gruntowa obejmująca swą treścią oprócz prawa przechodu, także uprawnienie do przejeżdżania, po obciążonej nieruchomości, stanowiącej obecnie własność powódki. Prawo przejazdu nie było ograniczone do określonego rodzaju pojazdów, uprawniony już z chwili ustanowienia drogi koniecznej miał prawo przejeżdżać każdego rodzaju pojazdami niezbędnymi do prawidłowego korzystania z nieruchomości władnącej, zgodnie z jej przeznaczeniem. W toku przewodu sądowego nie wykazano zaś, aby na nieruchomości obciążonej nastąpiły jakiegokolwiek zmiany w zakresie jej zagospodarowania, przeznaczenia oraz sposobu użytkowania. Nie zmieniły się także sposób użytkowania jak i zagospodarowania nieruchomości władnącej. W konsekwencji brak jest obiektywnych przesłanek gospodarczych dla zmiany treści lub sposobu wykonywania służebności drogi koniecznej po nieruchomości powódki objętej księgą wieczystą (...). Słusznie, więc Sąd Rejonowy przyjął, że zgromadzony materiał dowodowy nie potwierdził, aby została spełniona podstawowa przesłanka uzasadniająca zastosowania dyspozycji art., 291 kc, a więc, ważna przyczyna gospodarcza. Brak więc podstaw do zarzucenia Sądowi I instancji naruszenia dyspozycji art. 233 § 1 kpc.

Konsekwencją oddalenia powództwa przez Sąd Rejonowy było oczywiście obciążenie powódki kosztami procesu, zgodnej z ogólną zasadą wyrażoną w art. 98 § 1 kpc, przewidującą odpowiedzialność finansową strony przegrywającej proces. Skoro, więc żądania zgłaszane w pozwie przez G. L., nie zostały uwzględnione, Sąd I instancji prawidłowo obciążył powódkę w całości kosztami procesu.

Podsumowując, żaden z zarzutów apelacji powódki nie zasługiwał na uwzględnienie. Dlatego też Sąd oddalił apelację stosując art. 385 kpc.

O kosztach postępowania przed Sądem Okręgowym orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 kpc w związku z § 5 pkt 3 i § 10 pkt 1. 1) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Zasądzone kwoty po 240 zł stanowią wynagrodzenie pełnomocników pozwanych należne za ich udział w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Katarzyna Oleksiak SSO Joanna Czernecka SSR Paweł Styrna (del)